

Justis- og beredskapsdepartementet 25.5.2016

Høringsnotat. Forslag til endring i forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv.

1. Innledning/bakgrunn

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i dette høringsnotatet forslag om endringer i forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv. (salærforskriften).

Departementet foreslår å endre regelen i salærforskriften § 2 hva gjelder godtgjøring til sakkyndige. Godtgjøring til sakkyndige reduseres til 4/5 av salærsats, med mindre vedkommende kan dokumentere utgifter til kontorhold og selvpensjonering tilsvarende 1/3 av inntektene. Formålet med endringen er å unngå at det utbetales full salærsats til sakkyndige som ikke har de utgifter salærsatsen er ment å dekke.

Departementet foreslår også å endre regelen for fraværsgodtgjørelse i salærforskriftens § 8, ved at godtgjørelsen endres fra full salærsats til halv salærsats. Formålet med endringen er å gi større incitament til å arbeide i reisetiden der dette er mulig. Den teknologiske utviklingen gjør at dette er mulig i langt større grad enn tidligere.

Departementet er ansvarlig for å sikre god utnyttelse av fellesskapets ressurser samt sikre at ordninger forvaltes i tråd med intensjonen bak regelverket. Særskilte straffesaksutgifter og utgifter til fri rettshjelp har økt kraftig de siste årene og departementet mener reduksjon av godtgjørelse til sakkyndige uten utgifter til kontorhold og selvpensjonering og reduksjon av fraværsgodtgjørelse vil bidra til bedre kostnadskontroll og etterlevelse av intensjonene bak regelverket.

2. Godtgjøring til sakkyndige

2.1 Gjeldende rett

Etter salærforskriften § 2 gis salær etter timesats fastsatt av Justisdepartementet. Den ordinære salærsats er ment å dekke utgifter til kontorhold og selvpensjonering, i tillegg til utført arbeid. Kontorhold omfatter utgifter til husleie, kopiering, telefon, innkjøp av litteratur mv.

Forsvarere, bistandsadvokater, prosessfullmektige og andre som yter rettshjelp etter lov om rettshjelp, samt oppnevnte sakkyndige mottar i dag ordinær salærsats som per 1. januar 2016 er kr 995. Tolker godtgjøres med 4/5 av salærsatsen, jf. § 2 første ledd.

2.2 Departementets vurdering og forslag

Salærsatsen forutsetter at den salærberettigede har utgifter til kontorhold og selvpensjonering. Omfanget av denne type utgifter varierer mellom advokater, sakkyndige og tolker. Salærsatsen til tolker ble ved forskriftsendring 12.3.1997 fastsatt til 4/5 av salærsatsen. Endringen ble blant annet begrunnet med at tolker gjennomgående har lavere utgifter til kontorhold enn advokater.

Undersøkelser viser at flere sakkyndige som har stilling i det offentlige tar sakkyndigoppdrag utenom ordinær arbeidstid. Innhentet informasjon for 2014-2015 tilsier at om lag halvparten av de sakkyndige som mottar salær som personlig godtgjøring er ansatt i det offentlige og at om lag 1/4 av de sakkyndige som mottar salær som utbetaling til eget foretak er helt eller delvis ansatt i det offentlige. Disse vil ikke nødvendigvis ha utgifter til kontorhold og selvpensjonering i samme utstrekning som advokater eller sakkyndige som er selvstendige næringsdrivende på full tid. Både de som har stilling i helseforetak eller regionalt helseforetak, jf. helseforetaksloven, og de som har stilling i offentlig forvaltning omfattes. Stillingsprosenten i det offentlige er ikke avgjørende for om man skal ha full salærsats eller 4/5 av salærsatsen. Det avgjørende er om den sakkyndige gjennom ansettelsesforholdet har tilgang til offentlige kontorer som gjør at vedkommende har reduserte utgifter til kontorhold.

Sakkyndige spiller en sentral rolle både i straffesaker og sivile saker. Det er viktig å opprettholde høy kvalitet i leveransene fra sakkyndige samt sikre bred rekruttering. Salærsatsens størrelse har betydning for dette. Departementet ser imidlertid ingen grunn til at sakkyndige uten utgifter til kontorhold og selvpensjonering skal komme bedre ut økonomisk enn andre som har utgifter knyttet til virksomheten, og har dette som eneste inntektsgivende arbeid. Etter departementets vurdering bør derfor salærsatsen reduseres for sakkyndige som ikke har utgifter til kontorhold og selvpensjonering, slik salærsatsen forutsetter.

Departementet foreslår å redusere salærsatsen til 4/5 av salærsats for nevnte gruppe sakkyndige.

Omfanget av utgifter vil normalt øke proporsjonalt med antall oppdrag. Departementet foreslår derfor at sakkyndige som kan dokumentere utgifter til kontorhold og selvpensjonering som utgjør minimum 1/3 av inntekten, skal ha full

salærsats. Dette er også i tråd med det som ble lagt til grunn av Høyesterett i Rt.1994 s. 436 og 451 etter dagjeldende regler, om at «(...) salærsatsen reduseres med 1/3 dersom vedkommende ikke har «kontor- og selvpensjoneringsutgifter i vesentlig samme utstrekning som advokat med egen forretning».

3. Fraværsgodtgjørelse

3.1 Gjeldende rett

Ifølge § 8 i salærforskriften skal det gis godtgjøring for faktisk reisetid og annet fravær i tidsrommet kl. 0800-1600 på hverdager (mandag til fredag). Til andre tider gis godtgjøring kun for faktisk reisetid, inkludert eventuell ventetid i forbindelse med reisen. Godtgjøring gis kun for sammenhengende fravær ut over 30 minutter. Salæret fastsettes etter den sats som ellers gjelder.

Ventetid etter ankomst av reisemålet, herunder overnatting i forkant av et rettsmøte e.l. regnes ikke som «reisetid», men anses som «annet fravær» som kan godtgjøres etter § 8 første ledd første punktum. Dette er aktuelt i de tilfeller hvor den salærberettigede reiser til rettsstedet dagen før rettsmøte eller ankommer rettsstedet forut for møtet samme dag.

Begrunnelsen for regelen om fraværsgodtgjørelse er at vedkommende ikke har mulighet til å benytte tiden til inntektsgivende arbeid under reisen.

3.2. Departementets vurdering og forslag

Etter departementets vurdering er det behov for en endring av fraværsgodtgjøringens størrelse.

Samfunnet har gjennom de siste ti-årene opplevd en stor utvikling hva gjelder digitalisering og bruk av elektroniske arbeidsplattformer uavhengig av hvor en geografisk befinner seg. Slik regelen for fraværsgodtgjørelse er utformet i dag, forutsettes det at en ikke har anledning til inntektsgivende arbeid under reise. Det er derfor etter departementets vurdering grunn til å tydeliggjøre skillet mellom salærets størrelse der salæret er en kompensasjon for utført arbeid og der det utbetales som fraværsgodtgjørelse.

Departementet ser at det i enkelte tilfeller ikke er mulig å jobbe under reise, og at det i enkelte tilfeller kan være begrensede muligheter til å redusere reisefraværet. Eksempelvis ved fengslingsmøter eller der vernetingsreglene medfører at en person må møte i en rettsak langt fra sitt hjemsted hvor vedkommende har sin advokat. Departementet mener likevel det ikke er grunnlag for å gjøre unntak for disse tilfellene. Tatt i betraktning de muligheter en i dag har til å jobbe uavhengig av

kontorstedet, fremstår det tvert imot lite rimelig at det offentlige skal dekke time for time under reise.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette at fraværsgodtgjørelsen halveres.

Departementet vil for ordens skyld påpeke at en ikke er berettiget til fraværsgodtgjørelse dersom en utnytter reisetiden til inntektsgivende arbeid. Ved arbeid som innebærer krav på godtgjørelse vil man naturligvis ha krav på full salærsats selv om dette arbeidet gjøres på reise.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 Godtgjøring til sakkyndige

Forslaget vil ikke innebære vesentlige administrative konsekvenser. Den sakkyndige må imidlertid dokumentere utgifter tilsvarende 1/3 av næringsinntekten, for å få full salærsats.

De siste årene har domstolene utbetalt om lag 200 mill. kr årlig i godtgjøring til sakkyndige. Forslaget om å redusere salærsatsen med 1/5 til sakkyndige anslås å kunne føre til en innsparing på mellom 5 og 10 mill. kroner. Det er i anslaget tatt høyde for at sakkyndige som kan dokumentere utgifter til kontorhold og selvpensjonering tilsvarende 1/3 av næringsinntekten, skal ha full salærsats.

Forslaget innebærer en tilsvarende inntektsreduksjon samlet for sakkyndige som godtgjøres etter forskriften, og som ikke har utgifter til kontorhold og selvpensjonering.

4.2 Fraværsgodtgjørelse

Forslaget vil ikke innebære administrative konsekvenser av vesentlig betydning.

Utbetalingene til fraværsgodtgjørelse er årlig på om lag 130 mill. kroner. Hvor store innsparingene forslaget vil gi, utredes nærmere. Forslaget om å halvere satsen for fraværsgodtgjørelse, anslås å kunne føre til en innsparing på mellom 50 og 65 mill. kroner.

Forslaget innebærer en tilsvarende inntektsreduksjon samlet for de advokater og sakkyndige som godtgjøres etter forskriften.

5. Forslag til endringer i salærforskriften

Salærforskriften § 2 første ledd skal lyde:

Salær gis etter en timesats som fastsettes av Justisdepartementet. Tolker godtgjøres med $\frac{4}{5}$ av denne timesatsen. *Det samme gjelder sakkyndige som har stilling i det offentlige. Dersom den sakkyndige som har stilling i det offentlige dokumenterer utgifter til kontorhold og selvpensjonering som utgjør minimum $\frac{1}{3}$ av næringsinntekten, gis full salærsats.*

Salærforskriften § 8 annet ledd første punktum skal lyde:

Salæret fastsettes til halvparten av salærsatsen.